

1r Congrés de Salut i Món Local

Accions locals per a reptes globals

Conclusions i propostes per a un pla d'acció del municipalisme

Novembre de 2024

CONCLUSIONS DEL 1R CONGRÉS DE SALUT I MÓN LOCAL

El primer Congrés Salut i Món Local és una iniciativa del Consorci de Salut i Social de Catalunya, amb la coorganització de les Diputacions de Barcelona, Girona i Tarragona; la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis. Celebrat a Barcelona la tardor de 2024, ha servit per posar en comú les inquietuds i els reptes que el món local es planteja respecte a la salut i el benestar de la ciutadania.

S'ha abordat un concepte de salut ampli, global, amb perspectiva comunitària. Aquest concepte inclou aspectes interrelacionats que cal gestionar des de la proximitat, com la diversitat cultural, l'envelliment de la població, la solitud no volguda, la pobresa, l'urbanisme, etc.

Dels diferents temes tractats en format de taules i tallers, en podem extreure les següents conclusions:

Competències municipals i governança en salut i atenció social

- Els municipis es troben amb dificultats organitzatives, limitacions econòmiques i amb un acompanyament limitat per part de l'administració competent per desplegar les seves competències en l'àmbit de la salut. Cal una millor definició d'aquestes competències, tenint en compte les característiques de cada municipi, i proveir-los dels recursos necessaris per desplegar-les.
- És necessari un pacte polític que faciliti un nou model de governança que vagi més enllà de l'estricta definició de competències. Un model que afavoreixi la coordinació entre les diferents administracions i els seus professionals, cercant l'optimització de recursos per guanyar eficiència.
- El món local ha de tenir una veu alta i clara en el debat sobre la revisió profunda que requereix el sistema social i de salut a Catalunya. El municipalisme ha de ser una de les claus a l'hora d'abordar les transformacions necessàries i ha de poder participar, de manera activa, en la seva implementació.

Salut en totes les polítiques

- El 80% dels determinants de la salut estan fora del sistema sanitari i, per tant, la millora de la salut de les persones requereix un abordatge integral i col·laboratiu, que incorpori la salut en la presa de decisions de tots els sectors i àrees polítiques.
- Per a una implementació efectiva del concepte "Salut en totes les polítiques", cal crear una cultura de treball transversal entre aquests sectors i àrees polítiques, a partir d'espais de governança i participació estables, i posant la persona al centre d'aquest treball.

- També són necessàries estratègies participatives que incorporin la mirada de la ciutadania en la presa de decisions, perquè la participació legítima aquestes decisions. I cal recordar que un bon procés participatiu requereix el retiment de comptes.

Envel·liment i salut

- La nostra societat és cada cop més longeva i això comporta un increment notable de les necessitats d'atenció a les patologies cròniques, a la dependència i a la salut mental, on la soledat no desitjada pot esdevenir un dels pitjors signes del nostre temps.
- Un dels objectius centrals com a societat ha de ser que les persones grans puguin viure el màxim de temps possible en el seu domicili. Per això, és imprescindible desplegar sistemes d'acompanyament, com és l'atenció domiciliària. Per avançar cap a la desinstitucionalització, cal un replantejament de la funcionalitat de l'atenció a domicili i del seu finançament, avui manifestament insuficient.

Integració social i sanitària

- La integració social i sanitària és una de les eines fonamentals per afrontar els reptes relacionats amb l'envelliment de la població, perquè permet una resposta coordinada entre els serveis socials i sanitaris, que treballen de manera conjunta per oferir una atenció especialitzada i ajustada a les necessitats de cada individu. Ho és també per a altres situacions de dependència i de cronicitat.
- L'atenció a les persones des de la proximitat permet identificar més ràpidament i eficaç les necessitats reals de les persones i les seves famílies, alhora que pot promoure la creació de xarxes de suport comunitari per donar-hi resposta, ampliant i diversificant l'univers de cura de les persones.
- La Ciutat Cuidadora és un nou concepte que ofereix un model integrador, al voltant del qual vertebrar el conjunt de les polítiques i accions que es duen a terme en un municipi al voltant de les cures.

Salut i medi ambient

- El lloc on vivim afecta la nostra salut i una bona planificació urbana pot perfilar la salut de les persones, incidint en els determinants socials de la salut i en el benestar.
- Hi ha un nombre creixent de ciutats que són un front actiu de transformacions per un planeta segur i una societat més justa i, alhora, una font de lideratge i inspiració.

És per això que definir el paper del món local en el desplegament de les polítiques i en les institucions que impacten a la salut i benestar dels ciutadans és clau per abordar els reptes que hem d'afrontar en els pròxims anys.

DEU PROPOSTES PER A UN PLA D'ACCIÓ DEL MUNICIPALISME

Tenint en compte les conclusions exposades, des de les entitats organitzadores del 1r Congrés de Salut i Món Local s'acorden les següents propostes per a un pla d'acció del municipalisme:

01

Convé treballar entorn de les competències municipals en matèria de salut. Dificultats organitzatives, limitacions econòmiques, acompanyament limitat per part de l'administració competent dificulten el seu desplegament integral. Cal explorar l'aprofundiment de la capacitat municipal en la prevenció i la protecció de la salut. En l'avaluació de riscos. En les necessàries estratègies educadores. Hi ha molt camp per córrer.

02

Els ajuntaments anem molt sovint més enllà de les nostres competències. L'històric alcalde de Vitòria José Àngel Cuerda acostumava a repetir una frase: Allà on s'acaben les meves competències comencen les meves incumbències. Fer front als problemes de la gent -a tots els problemes de la gent- és el full de ruta dels electes locals. En matèria social i de salut també. I, efectivament, el llistat de bones pràctiques municipals que depassen les obligacions competencials és extraordinari. No hi renunciem. Expliquem-les. Compartim-les. Reivindiquem-les. Busquem el seu reconeixement i el seu finançament.

03

Òbviament, les polítiques de salut van més enllà dels regidors i les regidores responsables del tema. **Defensem salut a totes les polítiques.** La salut és massa important per deixar-la exclusivament en mans del sistema sanitari. Construïm ciutats saludables des de l'urbanisme, des de la cura del medi ambient, des de l'habitatge, des de l'educació, des de la permanent lluita contra les desigualtats.

04

Aquestes polítiques públiques no es poden definir des d'un despatx. Parlar i escoltar és la clau. **Calen estratègies participatives que incorporin la mirada de la ciutadania en la presa de decisions.** El despatx dels electes locals és al carrer, compartint problemes, neguits i esperances amb tothom. I buscant conjuntament solucions.

05

Haurem d'avançar en la millora de la coordinació dels diferents agents amb incidència en la salut del territori. Hem vist bones pràctiques que articulen bé les accions municipals, les de l'administració competent -que gestiona gran part dels equipaments sanitaris del territori-, les d'entitats del tercer sector. Analitzem aquestes bones pràctiques, documentem-les i promoguem-les. És imprescindible per racionalitzar la despesa pública, per guanyar en eficiència, però sobretot per posar a la ciutadana en el centre. Evitem duplicacions i passejos innecessaris per finestretes mal connectades.

06

Posem al capdavant de les bones pràctiques, aquelles que estan impulsant amb decisió la integració social i sanitària. Aquest ha de ser un dels pilars bàsics sobre els quals pivoti la necessària reforma del sistema de salut. La nostra convicció és que aquesta integració només reeixirà si el Govern de la Generalitat és capaç d'articular-la des d'un abordatge municipal amb un lideratge compartit amb els ajuntaments. La proximitat, una vegada més, serà un factor decisiu de qualitat.

07

Aprofundim en el treball en xarxa. Connectem bé experiències entre territoris. Unifiquem estratègies. Definim i compartim instruments. Enfortim, des de la suma, la veu del món local. Fem-ho de la mà de les entitats municipalistes, des de les diputacions. També des del Consorci de Salut i Social de Catalunya. És des d'aquestes institucions que s'haurà de fornir els ajuntaments d'eines per a la gestió, d'espais de reflexió i de formació.

08

Necessitem generar espais compartits de governança territorial d'àmbit regional. Fa un parell de dècades, el país va explorar la viabilitat dels Governos Territorials de Salut. Revisem aquella experiència i adaptem-la als nous temps. Però cal una taula de concertació en què conflueixin les mirades de l'administració competent, dels ajuntaments i d'agents socials.

09 **Cal defensar la singularitat del mapa sanitari català**, que històricament ha pivotat al voltant d'equipaments profundament arrelats en el seu territori amb un origen manifestament municipal. Desenes d'ajuntaments tenen responsabilitats directes en la gestió del sistema: fundacions -moltes d'elles mil·lenàries-, empreses públiques municipals, consorcis liderats per la Generalitat però amb forta presència de representants de l'administració local. En els darrers anys hem viscut un cert procés de centralització i una progressiva difuminació del paper dels consistoris fruit de circumstàncies ben diverses. Definir el paper del món local a les institucions sanitàries és imprescindible.

10 **El món local ha d'expressar amb veu alta i clara la voluntat d'estar presents en el debat sobre la revisió profunda que requereix el sistema social i de salut a Catalunya.** El municipalisme ha de ser clau en el dibuix de les reformes que han de venir. I en la seva gestió.

Des de les entitats coorganitzadores del 1r. Congrés Salut i Món Local, ens comprometem, de forma decidida, a potenciar aquestes línies de treball per poder contribuir de forma activa al desenvolupament de polítiques que afectin el benestar de les persones del nostre país.

Federació de
Municipis de
Catalunya

**Consorci de Salut i
Social de Catalunya**

ACM

Associació
Catalana
de Municipis

**Diputació
de Girona**

**Diputació
Barcelona**

Diputació Tarragona

1r Congrés de Salut i Món Local

Accions locals per a reptes globals

www.salutimonlocal.org

#SalutiMónLocal